CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG LẬP THỰC HIỆN THÍ ĐIỂM ĐỔI MỚI CƠ CHẾ HOẠT ĐỘNG THEO NGHỊ QUYẾT 77/NQ-CP

Đào Thị Thu Giang[*]
Phạm Thu Hương[**]

Tóm tắt

Nghị quyết 77/NQ-CP (Nghị quyết 77) của Chính phủ về thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động đối với các cơ sở giáo dục đại học công lập giai đoạn 2014-2017 được ban hành ngày 24 tháng 10 năm 2014 đã mang lại những cơ hội cũng như những thách thức mà các trường đại học công lập sẽ gặp phải. Các trường đại học thực hiện thí điểm được trao nhiều quyền hơn về thực hiện nhiệm vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học, về tổ chức bộ máy và nhân sự, về tài chính. Tuy nhiên, khi thực hiện thí điểm đổi mới cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm, các trường sẽ phải cam kết tự đảm bảo toàn bộ kinh phí hoạt động chi thường xuyên và chi đầu tư, các chỉ tiêu liên kết đào tạo với cơ sở đào tạo trong và ngoài nước được tính trong tổng chỉ tiêu tuyển sinh trong bối cảnh chưa hướng dẫn cụ thể về các tiêu chí xác định chỉ tiêu tuyển sinh chương trình liên kết với nước ngoài. Bên cạnh đó, việc chuyển giao toàn bộ khoản thu học phí từ Kho bạc sang tài khoản ngân hàng thương mại giúp các trường chủ động hơn trong việc sử dụng nguồn thu cũng như tận dụng được mọi nguồn thu nhưng điều này lại dẫn đến những thách thức không nhỏ trong kiểm soát sử dụng nguồn thu. Ngoài ra, việc tự đưa ra các quyết định dự án đầu tư sử dụng nguồn thu hợp pháp của trường đòi hỏi tính chuyên nghiệp cao, chuyên môn vững của các bộ phận chức năng trong trường. Để tận dụng được các cơ hội và vượt qua được những thách thức, Nhà nước cần phải có những hướng dẫn cụ thể cũng như những ưu đãi đối với các trường tự chủ, đồng thời các trường cũng phải không ngừng nỗ lực nâng cao chất lượng đào tạo, tính hấp dẫn của các chương trình đồng thời đổi mới trong công tác quản lý.

Từ khóa: *tự chủ đại học, quản trị đại học.*

Mã số:104.051214. Ngày nhận bài: 05/12/2014. Ngày hoàn thành biên tập: 21/03/2015. Ngày duyệt đăng: 21/03/2015.

1. Đặt vấn đề

Nghị định 43/2006/NĐ-CP ra đời đã giúp các trường có được cơ chế chủ động hơn trong các hoạt động và đặc biệt là chủ động hơn trong các vấn đề tài chính. Tuy nhiên, việc trao quyền tự chủ về thực hiện nhiệm vụ và tổ chức bộ máy, biên chế vẫn còn chưa đủ để các trường có thể chủ động trong việc thực hiện các nhiệm vụ cũng như xây dựng chiến lược

[*] TS, Trường Đại học Ngoại thương; Email: giangdtt@ftu.edu.vn.
[**] TS, Trường Đại học Ngoại thương; Email: huongpt@ftu.edu.vn.

phát triển dài hạn. Ngoài ra, xét trên phương diện tài chính, quyền tự chủ chỉ gắn với chi cho các hoạt động trong khi các trường đại học công lập thực hiện tự chủ toàn phần kinh phí chi thường xuyên lại không được quyền xây dựng các mức thu. Điều này gây không ít khó khăn cho các trường thực hiện tự chủ, đặc biệt là các trường thực hiện tự chủ toàn phần kinh phí chi thường xuyên, trong quá trình thực hiện nhiệm vụ cũng như chiến lược phát triển trong trung và dài hạn.

Nghị quyết 77/NQ-CP (Nghị quyết 77) của Chính phủ về thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động đối với các cơ sở giáo dục đại học công lập giai đoạn 2014-2017 được ban hành ngày 24 tháng 10 năm 2014 với mục tiêu *"nhằm khuyến khích các cơ sở giáo dục công lập chủ động khai thác, sử dụng hợp lý, hiệu quả các nguồn lực để nâng cao chất lượng đào tạo đại học và giảm chi cho Ngân sách nhà nước đồng thời không làm giảm cơ hội tiếp cận giáo dục đại học của sinh viên nghèo, sinh viên là đối tượng chính sách"*. Về cơ bản, Nghị quyết 77 đã đưa ra một cơ chế tự chủ linh hoạt hơn và phần nào tháo gỡ được những khó khăn, rào cản trong quá trình thực hiện chức năng, nhiệm vụ cũng như huy động các nguồn lực tài chính, qua đó thúc đẩy quá trình đổi mới giáo dục đại học theo hướng tiên tiến. Tuy nhiên, để có được các quyền quyết định về thực hiện nhiệm vụ, về tổ chức và về tài chính như được đề cập trong Nghị quyết 77, các trường đại học công lập thực hiện thí điểm tự chủ sẽ phải chấp nhận những ràng buộc liên quan tới chất lượng, tổ chức, quản lý và sử dụng nguồn thu.

Trong phạm vi nghiên cứu, bài viết phân tích những cơ hội, thách thức mà các trường đại học công lập thực hiện thí điểm theo Nghị quyết 77 sẽ gặp phải và đưa ra một vài kiến nghị về việc thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động tại các trường đại học công lập theo Nghị quyết 77.

2. Cơ hội cho các trường đại học công lập thực hiện thí điểm theo Nghị quyết 77/ NQ-CP

Nghị quyết 77 được xây dựng trên Đề án thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động giai đoạn 2014-2017 đối với 4 trường đại học trực thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo. Nghị quyết đã mở ra nhiều cơ hội trong phát triển giáo dục đại học cho các trường đại học công lập, cụ thể như sau:

Thứ nhất, với việc thực hiện thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động theo Nghị quyết 77, các trường đại học công lập sẽ có toàn quyền quyết định về thực hiện nhiệm vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học, bao gồm: (i) quyết định mở ngành, chuyên ngành theo nhu cầu xã hội; (ii) quyết định các hoạt động đào tạo; (iii) quyết định liên kết đào tạo; (iv) quyết định hướng nghiên cứu, tham gia các nhiệm vụ khoa học công nghệ, dịch vụ khoa học công nghệ, tổ chức hội thảo trong nước và quốc tế, quyết định sử dụng tài sản, cơ sở vật chất và giá trị thương hiệu của nhà trường để liên doanh, liên kết thực hiện cách hoạt động khoa học công nghệ, tổ chức hoạt động dịch vụ. Việc gỡ bỏ cơ chế "xin-cho", trao cho các trường toàn quyền quyết định về việc thực hiện nhiệm vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học sẽ giúp các trường chủ động hơn trong việc khai thác nguồn lực hiệu quả, linh hoạt xây dựng các chương trình đào tạo, hoạt động khoa học công nghệ đáp ứng nhu cầu xã hội. Nhờ đó, các trường sẽ nắm bắt và tận dụng được mọi cơ hội để phát triển giáo dục đại học theo hướng hiện đại, phù hợp với xu hướng phát triển chung của khu vực và thế giới.

Thứ hai, về tổ chức bộ máy, nhân sự, các trường đại học công lập được quyền: (i) quyết định thành lập mới, sáp nhập, chia tách, giải thể; quy định chức năng, nhiệm vụ, quy chế hoạt động của các tổ chức trực thuộc; (ii) quyết định cơ cấu và số lượng người làm việc; tuyển dụng viên chức, nhân viên hợp đồng; ký kết hợp đồng làm việc và hợp đồng lao động, quản lý, sử dụng và chấm dứt hợp đồng lao đồng; (iii) giao kết hợp đồng lao động với giảng viên, nhà khoa học là người nước ngoài để bảo đảm nhu cầu giảng dạy, nghiên cứu khoa học. Về cơ bản, nội dung về tổ chức bộ máy và nhân sự không có nhiều thay đổi so với các quy định trước đây. Tuy nhiên, việc cụ thể hóa các quyền, đặc biệt là hợp đồng lao động với giảng viên, nhà khoa học là người nước ngoài, cũng giúp cho các trường dễ dàng hơn trong việc thực thi cơ chế tự chủ. Với cơ chế tự chủ về tổ chức bộ máy, nhân sự, các trường đại học công lập có cơ hội thực thi cải tổ tổ chức bộ máy theo hướng gọn nhẹ, hiệu quả, đáp ứng tiêu chí làm việc chuyên nghiệp và hiệu quả, tạo tiền đề gia tăng chất lượng giáo dục đại học.

Thứ ba, điểm nổi bật nhất trong Nghị quyết 77 là các trường được quyền quyết định mức học phí tối đa cao hơn mức trần học phí do Nhà nước quy định. Đây là lần đầu tiên Nhà nước mở cho các trường đại học thực hiện tự chủ toàn bộ kinh phí chi thường xuyên cơ hội để có quyền quyết định mức học phí cao hơn so với các trường đại học công lập khác. Điều này sẽ giúp cho các trường thực hiện thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động theo Nghị quyết 77 chủ động tăng nguồn thu học phí thay vì sử dụng nguồn thu sự nghiệp khác để bù đắp cho thâm hụt kinh phí đào tạo do mức học phí thấp mang lại. Việc cho phép các trường quy định mức học phí cao hơn so với mức học phí trần do Nhà nước quy định sẽ giúp các trường gia tăng nguồn kinh phí đào tạo, đảm bảo nguồn lực bền vững để nâng cao chất lượng giáo dục đại học.

Hiện nay, các trường đại học thực hiện tự chủ toàn phần kinh phí chi thường xuyên không được quy định mức học phí cao hơn so với mức học phí trần của Nhà nước trong khi không được cấp ngân sách kinh phí chi thường xuyên để bù đắp cho thâm hụt kinh phí đào tạo. Thực tế cho thấy các trường thực hiện tự chủ hiện đang phải nỗ lực gia tăng nguồn thu sự nghiệp khác để bù đắp cho thâm hụt kinh phí đào tạo đại học chính quy. Tuy nhiên, giải pháp này không phải là giải pháp lâu dài vì chương trình đào tạo có thật sự phát triển bền vững hay không phải xuất phát từ nguồn lực nội tại của mỗi chương trình. Việc phát triển các hoạt động sự nghiệp khác quá nhanh sẽ làm giảm nguồn lực dành cho các chương trình đào tạo chính quy, các chương trình vốn được xem là chương trình huyết mạch tại các trường đại học học công lập. Chính bởi vậy, việc đổi mới cơ chế cho phép trường được chủ động xây dựng các mức học phí của các chương trình đào tạo đại trà cao hơn so với mức học phí trần của Nhà nước là vô cùng cần thiết, tạo cơ hội cho các trường thực hiện thí điểm phát triển bền vững các chương trình đào tạo chính quy, chương trình huyết mạch của nhà trường.

Thứ tư, ngoài quy định mở về mức học phí của các chương trình đại trà, Nghị quyết 77 còn cho phép các đơn vị sự nghiệp được quyền quy định cụ thể và công khai những khoản thu sự nghiệp ngoài học phí theo nguyên tắc bảo đảm bù đắp chi phí và tích lũy hợp lý. Đây thật sự là quy định mở cho các trường đại học công lập thực hiện thí điểm. Hiện nay, mặc dù không có bất cứ quy định nào về việc thu các khoản lệ phí ngoài học phí đối với các chương trình đào tạo chính quy nhưng trên thực tế do hạn hẹp về

nguồn lực tài chính nhiều trường đại học công lập đã buộc phải thực hiện thu thêm các khoản lệ phí ngoài học phí để đảm bảo đủ nguồn kinh phí cho các chương trình đào tạo chính quy. Việc cho phép các trường được quy định cụ thể các khoản thu sự nghiệp ngoài học phí sẽ trút bỏ được gánh nặng cho các trường trong việc thực thi các quy định của Nhà nước về các nguồn thu. Các trường sẽ chủ động hơn trong việc xây dựng các dịch vụ gắn với quá trình đào tạo tại trường cho sinh viên, qua đó, từng bước nâng cao chất lượng đào tạo.

Thứ năm, Nghị quyết 77 cho phép các trường được chuyển toàn bộ khoản thu học phí và các khoản thu sự nghiệp khác gửi ngân hàng thương mại thay vì gửi Kho bạc Nhà nước. Với quy định này, các trường sẽ được chủ động sử dụng nguồn thu, tránh lãng phí nguồn lực. Việc chuyển toàn bộ học phí từ Kho bạc sang Ngân hàng thương mại sẽ tạo ra một nguồn thu không nhỏ từ lãi tiền gửi ngân hàng cho các trường, qua đó bổ sung thêm nguồn kinh phí dành cho giáo dục đại học.

Thứ sáu, các trường thực hiện thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động theo Nghị quyết 77 được quyền quyết định các dự án đầu tư sử dụng nguồn thu hợp pháp của nhà trường và các nguồn thu hợp pháp khác do trường tự huy động. Đây thật sự là điểm khác biệt so với quy định hiện nay, khi mà toàn bộ các hoạt động mua sắm, sửa chữa từ 100 triệu trở lên đều phải được Bộ Giáo dục và Đào tạo phê duyệt. Thực tế cho thấy, quá trình phê duyệt qua các cấp dẫn đến tình trạng các trường thiếu chủ động trong việc xây dựng các phương án hiện đại hóa cơ sở vật chất, trang thiết bị và do đó không đảm bảo điều kiện cơ sở vật chất cho phát triển giáo dục đại học theo hướng tiên tiến. Ngoài ra, các quyết toán của hoạt động đầu tư mua sắm, sửa chữa trang thiết bị từ 100 triệu trở lên cũng phải do Bộ Giáo dục và Đào tạo phê duyệt trong khi tài sản chỉ được ghi nhận khi có quyết toán. Điều này dẫn đến tình trạng nhiều tài sản được ghi nhận trong sổ sách sau khi đã được đưa vào sử dụng trên thực tế và do đó việc ghi nhận tài sản trên sổ sách không phản ánh đúng thực tế quá trình sử dụng tài sản.

3. Thách thức đối với các trường đại học công lập thực hiện thí điểm theo Nghị quyết 77/NQ-CP

Như đề cập trên đây, mặc dù Nghị quyết 77 mang lại nhiều cơ hội cho các trường đại học công lập thực hiện thí điểm trong quá trình phát triển giáo dục đại học nhưng để thực thi được các quyền mang lại theo Nghị quyết 77, các trường sẽ phải đối mặt với không ít thách thức về thực hiện nhiệm vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học, về tổ chức bộ máy và đặc biệt là về tài chính.

Thứ nhất, để được trao quyền theo Nghị quyết 77 các trường đại học công lập sẽ phải cam kết tự bảo đảm toàn bộ kinh phí hoạt động *chi thường xuyên và chi đầu tư*. Nhà nước chỉ tiếp tục bố trí vốn để hoàn thành các dự án đang triển khai từ nguồn ngân sách nhà nước. Như vậy, các trường đang thực hiện tự chủ toàn bộ kinh phí chi thường xuyên sẽ bị cắt giảm nguồn ngân sách cấp cho chi đầu tư, bao gồm chi nâng cấp cơ sở vật chất hàng năm và chi cho các dự án đầu tư tăng cường cơ sở vật chất. Đây thật sự là thách thức lớn với các trường trong bối cảnh học phí được giới hạn bởi mức tối đa bằng mức trần học phí do Nhà nước quy định cộng với khoản chi thường xuyên ngân sách nhà nước cấp bình quân cho mỗi sinh viên công lập trong cả nước. Hiện nay, các trường đại học công lập không thực hiện tự chủ tài chính, ngoài phần học phí quy định theo khung học phí của Nhà nước, đều được cấp ngân sách cho kinh phí

chi thường xuyên hàng năm cùng với kinh phí dành cho nâng cấp cơ sở vật chất hàng năm cũng như nguồn kinh phí cho các dự án đầu tư tăng cường cơ sở vật chất. Như vậy, câu hỏi đặt ra cho các trường thực hiện thí điểm là mức học phí tối đa theo Nghị quyết 77 có đủ để trang trải chi phí thường xuyên, đáp ứng kinh phí cần thiết cho nâng cấp cơ sở vật chất hàng năm và tích lũy cho các dự án đầu tư tăng cường cơ sở vật chất hay không. Trong trường hợp đủ tích lũy, các trường thực hiện thí điểm có thể duy trì khả năng cạnh tranh, sức hút với người học hay không khi mà mức học phí được xác định cao hơn các trường không thực hiện thí điểm.

Thứ hai, mặc dù các trường được toàn quyền quyết định liên kết đào tạo với các cơ sở đào tạo trong nước và nước ngoài nhưng chỉ tiêu liên kết đào tạo được tính trong tổng chi tiêu đào tạo do nhà trường tự xác định theo quy định. Hiện nay, Nhà nước chưa có quy định cụ thể nào về tiêu chí xác định chỉ tiêu tuyển sinh của các chương trình liên kết với nước ngoài. Nếu việc xác định chỉ tiêu tuyển sinh của hoạt động liên kết với nước ngoài được xây dựng tương tự như chỉ tiêu tuyển sinh chính quy, các trường thực hiện thí điểm sẽ phải chia sẻ chỉ tiêu giữa đào tạo chính quy và đào tạo liên kết. Điều này mang lại thách thức không nhỏ cho các trường thực hiện thí điểm trong việc xây dựng định hướng chiến lược phát triển của nhà trường.

Thứ ba, mặc dù việc chuyển giao toàn bộ khoản thu học phí từ Kho bạc sang tài khoản ngân hàng thương mại giúp các trường chủ động hơn trong việc sử dụng nguồn thu cũng như tận dụng được mọi nguồn thu nhưng điều này lại dẫn đến những thách thức không nhỏ trong kiểm soát sử dụng nguồn thu. Hiện nay, toàn bộ nguồn thu học phí đều được kiểm soát thông qua Kho bạc, các trường sau khi thực hiện kiểm soát tại đơn vị sẽ chuyển qua Kho bạc thực hiện kiểm soát chi trước khi tiền được chuyển để thanh toán. Như vậy, mặc dù việc kiểm soát chi qua Kho bạc kéo dài thời gian thực hiện các hoạt động của trường nhưng lại giúp đơn vị thực hiện việc kiểm soát các khoản chi một cách chặt chẽ hơn. Một khi việc chuyển giao học phí từ Kho bạc sang tài khoản tại ngân hàng thương mại, các trường thực hiện thí điểm sẽ phải xây dựng được một hệ thống kiểm soát chặt chẽ, đảm bảo về cả chuyên môn cũng như quy trình kiểm soát nhằm tránh tình trạng thất thoát, sử dụng nguồn thu kém hiệu quả và không đúng quy định.

Thứ tư, việc cho phép các trường thực hiện thí điểm đưa ra các quyết định dự án đầu tư sử dụng nguồn thu hợp pháp của trường đòi hỏi tính chuyên nghiệp cao, chuyên môn vững của các bộ phận chức năng trong trường. Điều này thật sự là thách thức không nhỏ khi mà tại phần lớn các trường đại học công lập hiện nay đội ngũ cán bộ có chuyên môn sâu về lĩnh vực đầu tư mua sắm, xây dựng cơ bản còn rất mỏng. Điều này đòi hỏi các trường phải nghiêm túc tăng cường khả năng chuyên môn của đội ngũ cán bộ nhằm đảm bảo tính hiệu quả của các dự án, đặc biệt là các dự án có giá trị đầu tư lớn.

Thứ năm, các trường thực hiện thí điểm phải thực hiện hỗ trợ chênh lệch giữa mức hỗ trợ của Nhà nước với mức học phí của nhà trường cho các đối tượng chính sách và toàn bộ lãi tiền gửi ngân hàng của khoản học phí và các khoản thu sự nghiệp khác gửi ngân hàng thương mại đều được sử dụng để hỗ trợ sinh viên. Như vậy, so với quy định hiện nay, các trường sẽ không còn được sử dụng khoản thu từ lãi ngân hàng của các khoản thu sự nghiệp khác để trang trải cho chi phí đào tạo. Do đó, gánh nặng đối với học phí sẽ bị gia tăng.

4. Một số kiến nghị về đổi mới cơ chế hoạt động tại các trường đại học công lập

➢ ***Kiến nghị đối với Nhà nước:***

Nghị quyết 77 đã căn bản thể hiện được quan điểm đổi mới về cơ chế hoạt động đối với các cơ sở giáo dục đại học công lập. Tuy nhiên, để Nghị quyết phát huy được hiệu quả, đảm bảo được mục tiêu đề ra, Nhà nước cần phải có những quy định cụ thể để khuyến khích các trường thực hiện thí điểm đổi mới.

Để giúp các trường thực hiện thí điểm đảm bảo được điều kiện về nguồn lực đầu vào cho giáo dục đại học, Nhà nước cần phải xây dựng mức trần học phí đủ bù đắp phần chênh lệch giữa chi phí đào tạo thường xuyên và phần chi thường xuyên ngân sách nhà nước cấp, đồng thời phải đảm bảo tích lũy cho các hoạt động đầu tư phát triển sự nghiệp. Mức trần học phí theo NĐ49 hiện nay chưa thật sự đảm bảo được tích lũy đủ cho hoạt động đầu tư của các trường đại học công lập và về cơ bản các trường sẽ không thể tự lo chi đầu tư để mở rộng khuôn viên, tăng cường cơ sở vật chất, đáp ứng yêu cầu chất lượng của giáo dục đại học.

Như đề cập trên đây, việc buộc các trường thực hiện thí điểm cam kết tự đảm bảo toàn bộ chi thường xuyên và chi đầu tư là thách thức thật sự lớn đối với các trường thực hiện thí điểm. Mục tiêu *"giảm chi cho Ngân sách Nhà nước"* không có nghĩa là là chuyển giao mọi gánh nặng cho các trường trong khi sự hỗ trợ từ Nhà nước vẫn thật sự là cần thiết đối với các trường công lập trong quá trình đổi mới. Chính bởi vậy, Nhà nước cần tiếp tục cấp ngân sách cho các dự án đầu tư xây dựng cơ bản, đảm bảo điều kiện cơ sở vật chất trong thời gian trước mắt. Bên cạnh đó, Nhà nước cần phải xây dựng một cơ chế cho vay ưu đãi dài hạn với lãi suất thấp hoặc phi lãi suất cho các trường thực hiện thí điểm đối với các dự án đầu tư tăng cường cơ sở vật chất nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển giáo dục đại học theo hướng toàn diện, bắt kịp với nhịp phát triển giáo dục của khu vực và thế giới.

Bên cạnh đó, Nhà nước cũng cần phải có những quy định cụ thể liên quan tới chỉ tiêu tuyển sinh của các chương trình liên kết với các cơ sở đào tạo trong và ngoài nước để giúp các trường có định hướng rõ hơn trong chiến lược phát triển của mình.

➢ ***Kiến nghị đối với các trường đại học công lập thực hiện thí điểm:*** trao quyền nhiều hơn đồng nghĩa với trách nhiệm của các trường thực hiện thí điểm sẽ phải cao hơn. Chính bởi vậy, khi quyết định thực hiện thí điểm, các trường sẽ phải nghiêm túc giải quyết các hạn chế về tổ chức bộ máy, về thực hiện nhiệm vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học và về tài chính.

Trước hết, các trường sẽ phải xây dựng được những chuyên ngành đào tạo, những chương trình đào tạo hấp dẫn và có tính triển vọng lâu dài, thu hút được người học chấp nhận trả học phí ở mức cao hơn so với học phí của các trường không thực hiện thí điểm. Bên cạnh nguồn thu học phí, các trường thực hiện thí điểm cần tăng cường các nguồn thu từ hoạt động nghiên cứu khoa học. Hoạt động đào tạo và hoạt động nghiên cứu khoa học là hai hoạt động bổ trợ và không thể tách rời, việc phát triển hoạt động nghiên cứu khoa học cùng với các chương trình đào tạo sẽ giúp cho chất lượng đào tạo của các chương trình gia tăng. Các trường thực hiện thí điểm cần tăng cường khai thác tài sản, cơ sở vật chất và giá trị thương hiệu trong các hoạt động làm tăng nguồn thu sự nghiệp, qua đó tạo nguồn lực cho phát triển giáo dục đại học.

Các trường cần phải xây dựng lộ trình tăng học phí hợp lý để một mặt vừa đảm bảo kinh phí cho hoạt động thường xuyên và có tích lũy, mặt khác không làm cản trở khả năng tiếp cận đại học của người học. Trong điều kiện hạn hẹp về ngân sách nhà nước cấp cho giáo dục đại học duy trì ở thấp, việc tăng học phí là điều tất yếu. Tuy nhiên, hiện nay hệ thống hỗ trợ tài chính cho sinh viên của nước ta còn hạn chế, khả năng tiếp cận hỗ trợ tài chính của sinh viên trong một chừng mực nào đó vẫn còn khó khăn, việc các trường đưa ra mức học phí cao sẽ cản trở khả năng tiếp cận giáo dục đại học của những người học thật sự có năng lực trình độ.

Bên cạnh việc xây dựng lộ trình tăng học phí hợp lý, các trường cần phải tăng cường các hoạt động hỗ trợ tài chính cho sinh viên song hành cùng với việc gia tăng học phí nhằm đảm bảo duy trì khả năng tiếp cận các chương trình đào tạo của người học. Theo Nghị quyết 77 và các quy định hiện hành, các trường có thể sử dụng tiền lãi của khoản học phí và các khoản thu sự nghiệp khác từ tiền gửi ngân hàng cùng với một phần học phí để thực hiện các chính sách học bổng, miễn giảm học phí, cho vay học phí... Ngoài ra, các trường cũng cần phải tích cực huy động các nguồn lực từ các tổ chức để tăng cường cho các hoạt động hỗ trợ tài chính cho sinh viên bên cạnh chính sách cho vay ưu đãi của Nhà nước đối với sinh viên của các trường được giao tự chủ.

Như phân tích trên đây, việc được trao quyền sử dụng, kiểm soát nguồn thu và ra quyết định đầu tư đòi hỏi các trường thực hiện xây dựng được hệ thống kiểm soát nội bộ chặt chẽ, không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn của các bộ phận chức năng, xây dựng quy trình quản lý hiệu quả. Ngoài ra, các trường cũng cần phải thực hiện tổ chức lại bộ máy nhằm khai thác được tối đa các nguồn lực, đáp ứng yêu cầu đặt ra của đổi mới cơ chế hoạt động.

5. Kết luận

Nghị quyết 77/NQ-CP của Chính phủ đã phần nào đáp ứng được mong mỏi của các trường đại học công lập, đặc biệt là các trường tự đảm bảo toàn bộ kinh phí chi thường xuyên. Nghị quyết đã giải quyết cơ bản các vấn đề còn tồn tại trong cơ chế tự chủ, hướng tới khuyến khích các cơ sở giáo dục đại học công lập chủ động khai thác, sử dụng hợp lý, hiệu quả các nguồn lực để nâng cao chất lượng đào tạo đại học và giảm chi cho ngân sách nhà nước đồng thời không làm giảm cơ hội tiếp cận giáo dục đại học của sinh viên nghèo, sinh viên là đối tượng chính sách.

Tuy nhiên, để được hưởng các quyền theo Nghị quyết, các trường đại học công lập thực hiện thí điểm phải đối mặt với không ít thách thức. Việc chuyển giao toàn bộ gánh nặng về đầu tư phát triển, về thực hiện hỗ trợ các đối tượng chính sách trong thời gian ngắn thật sự chưa phải là giải pháp tối ưu cho phát triển giáo dục đại học. ❑

Tài liệu tham khảo

1. Đề án thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động giai đoạn 2014-2017 đối với 4 trường đại học trực thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo, năm 2014.
2. Nghị quyết 77/NQ-CP của Chính phủ ngày 24 tháng 10 năm 2014 về thí điểm đổi mới cơ chế hoạt động đối với cơ sở giáo dục đại học công lập giai đoạn 2014-2017